

Öppna Data-samverkan i Västra Götalands län

Förstudierapport

En förstudie om hur en gemensam satsning för tillgängliggörande av öppna data skulle kunna bedrivas i Västra Götalands län.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	4
1 BAKGRUND.....	8
2 SYFTE OCH OMFATTNING	8
3 UPPDRAGSGIVARE FÖR DENNA FÖRSTUDIE.....	8
4 NYTTAN AV ÖPPNA DATA	9
5 NULÄGE	10
5.1 Nationell och internationell utblick	10
5.2 Västra Götalands län	17
6 FÖRSLAG PÅ GEMENSAM SAMORDNING AV ÖPPNA DATA.....	21
6.1 Organisation	21
6.2 Teknisk plattform.....	25
6.3 Beräknade kostnader	27
6.4 Förslag till finansieringsmodell.....	28
6.5 Plan för etablering.....	28
6.6 SWOT och riskanalys	30
7 BILAGOR.....	31
8 KÄLLOR.....	31
9 DELTAGARNA I ARBETET.....	31

Sammanfattning

Samhället är grundat på principer om öppenhet, personlig integritet och respekt för individen. Det är också en fråga om förtroende mellan samhällsaktörerna och invånaren att vi kan upprätthålla effektiva och robusta verksamhetsprocesser. Invånarna har rätt till insyn och ska vara trygga med att informationen skyddas på rätt sätt.

EU:s [PSI-direktiv](#)¹ fastställdes år 2010. Sverige var bland de första att skriva under detta direktiv, men idag är Sverige en av de länder inom EU som har minst PSI-förteckningar och offentliga informationsmängder publicerade som [öppna data](#)².

Västra Götalands regionala digitala agenda är en digitaliseringsstrategi för territoriet Västra Götaland. Agendans handlingsplan innehåller kraftsamlingar för länet inom bland annat områdena bredband, informationssäkerhet och öppna data. Den regionala arbetsgruppen, Digitaliseringsrådet, samordnar och driver arbetet med handlingsplanen. Styrgrupp för arbetet är presidiet för BHU, Beredningsgruppen för hållbar utveckling.

Digitaliseringsrådet är uppdragsgivare för denna förstudie. Förstudien ska beskriva vilka förutsättningar som finns för att offentlig sektor inom Västra Götaland ska kunna tillgängliggöra mer öppna data, samt ge förslag på hur arbetet i sådana fall ska bedrivas. Skulle det exempelvis underlätta om det fanns en gemensam organisation och samordning för detta, kan i sådana fall en sådan åstadkommas?

En av de stora utmaningarna med öppna data är att påvisa nyttan för den egna verksamheten, dvs. den verksamhet som tillgängliggör offentliga information digitalt i form av öppna data. Istället tillfaller nyttan tredje man, exempelvis företaget som utvecklar en mobil app som använder den öppna data och de personer som använder appen (allmänheten). Men det finns ett flertal olika exempel på hur offentlig verksamhet kan uppnå positiva effekter (nyttor) genom att tillgängliggöra öppna data. Ett sådant exempel är länets kollektivtrafikleverantör, Västtrafik, som lämnar ut sina tidtabeller och annan relevant information som används i olika typer av appar av länets invånare och besökare för att resa enkelt och miljöeffektivt med hjälp av kollektivtrafiken. Ett annat exempel är Göteborgs stads tillgängliggörande av leverantörsreskontran som öppna data. Detta initiativ har bidragit både ökad transparens och effektiviseringar i den egna verksamheten i och med att den som söker informationen kan hämta den själv som öppen data. Återbetalningstiden för investeringen var drygt en månad. Det finns fler exempel som påvisar nyttan av att tillgängliggöra öppna data i denna rapport.

2018 genomförde Statskontoret på uppdrag av regeringen en samlad uppföljning av den offentliga sektorns arbete med att tillgängliggöra handlingar för att andra ska kunna vidareutnyttja dem. Utredningen påvisade bland annat att PSI-lagen har haft svagt genomslag, att svaga incitament och osäkerhet hämmar tillgängliggörandet av öppna data, att merparten av myndigheterna publicerar data på ett sätt som innebär hinder för återanvändning, att

¹ PSI-lagen är den gängse beteckningen för lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. [Läs mer om PSI-lagen...](#)

² Öppna data avser digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar (till exempel i form av immaterialrättsliga hinder såsom upphovsrätt och patent). [Läs mer om öppna data...](#)

myndigheter med särskilt värdefull information är mer aktiva och att de flesta kommuner som publicerar öppna data, endast publicerar nyckeltal från Kolada³ (197st).

Statskontorets utredning förstärker och sätter ord på en allmän uppfattning om att Sverige som nation inte är särskilt framstående på att tillgängliggöra offentlig information som öppna data. Denna uppfattning förstärks även av *The Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD) genomlysning av Sverige som datadriven offentlig sektor. Sverige hamnar på 28:e plats när OECD mäter Sveriges förmåga att tillgängliggöra öppna data och stimulera datadriven innovation och utveckling.

Det finns givetvis ett flertal anledningar till detta förhållande som OECD lyfter fram. Bland annat att det saknas en tydlig nationell ledning och samordning inom området öppna data och datadriven innovation. Den vertikala indelningen av svensk offentlig sektor hindrar sektor-överskridande implementation av policys med mera vilket medför att viktiga synergieffekter uteblir; synergieffekter som mer framstående länder tar tillvara på. Etablerade avgiftsmodeller för att ge tillgång till offentlig information digitalt hämmar tillgängliggörande av öppna data och datadriven innovation. Insikten och kunskapen om datadriven innovation är för låg hos tjänstepersoner. Kulturen behöver förändras; från att agera dataägare och lösningsleverantör, till tillgängliggörare av data.

Skapandet av *Myndigheten för digital förvaltning*, DIGG, är kanske den viktigaste förändringen och förutsättningen för att Sverige ska kunna åtgärda de brister som OECD lyfter fram i sin genomlysning av Sverige som datadriven offentlig sektor, och på sikt ta en tätposition inom området. DIGG är resultatet av att flera rapporter och utredningar kommit fram till att styrningen av den digitala förvaltningen i Sverige är komplex och att den varit allt för splittrad. DIGG kommer ha ett samlat ansvar för de digitala förvaltningsfrågorna och på så sätt ska tydligare styrning skapas mot de mål som regeringen satt upp. DIGG:s uppdrag är med andra ord att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i Sverige, i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses kommuner, landsting och statliga myndigheter. Öppna data och datadriven innovation pekas särskilt ut i detta avseende. Det pågår fler initiativ av strukturell betydelse inom området som beskrivs närmare i denna rapport.

Inom ramen för förstudien har en kartläggning genomförts av hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Västra Götalands län arbetar med att tillgängliggöra öppna data. Kartläggningen har genomförts på två olika sätt. Dels genom att söka efter öppna data på kommunernas och regionens hemsidor och dels genom en enkät som skickades till länets samtliga kommuner och regionala förvaltningar. Kartläggningen av kommunernas och regionens hemsidor visade att 24 av 50 länets kommuner samt regionen har någon typ av öppna data publicerad. Samtliga kommuner och regionen som publicerat öppna data på sin hemsida har publicerat nyckeltal från Kolada. Det är endast Göteborg, Skövde och Västra Götalandsregionen (VGR) som tillgängliggjort annan öppen data. De som kommit längst i arbetet med att tillgängliggöra öppna data är Göteborgs Stad med 37 olika typer av öppna data, Skövde kommun med 11 olika typer av öppna data och VGR med 3 olika typer av öppna data.

³ I Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada) innehåller 5000 nyckeltal som ger en samlad bild om resurser, volymer och kvalitet i kommuners och landstings alla verksamheter.

Som ett komplement till kartläggningen som redovisas ovan, har en enkät genomförts som skickats till länets kommuner och regionala förvaltningar. Syftet med enkäten var att få svar på hur aktivt offentliga aktörer i Västra Götalands län arbetar med att tillgängliggöra öppna data, upplevda hinder och utmaningar för att tillgängliggöra öppna data, vilket behov av stöd som önskas av en eventuell läns gemensam öppna data-samverkan, samt vilka kommunala och regionala verksamheter som vill vara med och bidra i ett läns gemensamt öppna data-samarbete?

Totalt har 45 verksamheter svarat på enkäten. 11 svar kommer från regionens verksamheter. 34 svar kommer från kommunala verksamheter varav 4 från kommunala bolag.

Sju kommunala och regionala verksamheter har svarat att det finns ett formellt uppdrag att arbeta med öppna data. Endast fyra kommunala och regionala verksamheter har svarat att det finns en utsedd person med särskilt ansvar att arbeta med öppna data. Endast en kommun och en regional verksamhet har värderat sin aktivitet högt; dvs. hur aktivt de arbetar med att tillgängliggöra öppna data. Noterbart är att de kommuner som har flest öppna datamängder tillgängliga, Göteborgs stad och Skövde kommun, har bedömt sin aktivitet till medelhög. De kommunala och regionala verksamheterna anser sig ha fler öppna datamängder tillgängliga (6 eller fler) än vad som framkommit genom att söka på verksamheternas hemsidor. Detta kan förklaras med att man uppfattar Kolada-datan vara fler öppna datamängder. I kartläggningen har Kolada-datan ansetts vara en datamängd.

De flesta kommunala och regionala verksamheter anser sig inte ha rätt förutsättningar att arbeta med öppna data (värde 1-3). Endast fyra verksamheter anser sig ha relativt god kunskap (värde 4) inom organisationen om vad öppna data är och dess nytta. Västarvet är de som prioriterar öppna data högst (värde 4). Det är också de som tillsammans med regionen anser att det är enklast att veta vilken information som är relevant att tillgängliggöra som öppna data (värde 4). Endast en kommunal verksamhet har angett att det är någorlunda enkelt att tillgängliggöra öppna data från sina verksamhetssystem (värde 4), och endast tre kommunala och en regional verksamhet anser sig ha tillräcklig kompetens (värde 4 och 5) för att arbeta med öppna data. En kommunal och en regional verksamhet anser att de i stor omfattning har de resurser som krävs (värde 4) för att tillgängliggöra öppna data, noterbart är att den kommunala verksamheten för närvarande inte tillgängliggör några öppna data.

Det finns bred enighet bland länets kommunala och regionala verksamheter om att ett regionalt öppna data-samarbete i Västra Götaland är nödvändigt för att få fart på arbetet med att utveckla och tillgängliggöra öppna data. Teknisk kompetens är det område där behovet av stöd är minst. 17 kommunala och regionala verksamheter har svarat att de vill medverka i en regional öppna data-samverkan. 25 har svarat att de inte vet, vilket kan betyda att de behöver veta mer om vad det innebär. Tre kommunala verksamheter har svarat att de inte vill medverka.

Förstudiens bedömning är det finns både goda incitament och goda förutsättningar för att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Med tanke på de nationella initiativ som pågår i Sverige ligger etableringen av en sådan samordning även helt rätt i tiden. Dels pga. att Västra Götalands län med sina 49 kommuner, regionala verksamheter, universitet och science parks är en stor aktör som kan vara en drivkraft för utvecklingen av öppna data och datadriven innovation i Sverige. Därmed kan länet vara med och utforma hur den nationella samordningen ska bedrivas över

tid. Dessutom skapas bättre förutsättningar för länet att ta tillvara på goda resultat från initiativ som drivs av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

En kritisk framgångsfaktor för att en gemensam samordning av öppna data i Västra Götalands län ska lyckas, är att verksamheten i så stor omfattning som möjligt bedrivs inom ramen för de strukturer som redan idag finns etablerade för digital utveckling och förvaltning; både på regional och lokal nivå. Utveckling och tillgängliggörande av öppna data behöver vara en naturlig del av den ordinarie verksamhetsutvecklingen.

I denna rapport redovisas ett förslag på hur en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län, ska organiseras och bedrivs. Förstudiens bedömning är att kostnaden kommer att uppgå till cirka 3 miljoner kronor per år. Det första året tillkommer även en kostnad om cirka 500 000 kronor för kompletterande förstudier och utredningar, installation av den tekniska plattformen samt kostnader för inledande informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser.

Förslaget är att tidigare vedertagna finansieringsmodeller tillämpas för att fördela kostnaderna för att bedriva en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Hur finansieringsmodellen ska se ut i detalj för en öppna data-samverkan i Västra Götalands län, behöver diskuteras vidare under Q1 2019 för att hitta den mesta lämpliga formen.

Bedömningen är att en etablering tar cirka 6 månader att genomföra. Därefter genomförs löpande verksamheten med att utveckla och tillgängliggöra öppna data. Arbetshypotesen och strategin föreslås vara att kommunala och regionala verksamheter, successivt medverkar i det regionala öppna data-samarbetet, i takt med att de är redo.

Inom ramen för förstudien har en SWOT- och riskanalys genomförts. Förstudiens bedömning är att svagheter som identifierats kommer åtgärdas av sig själva om beslut fattas om att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Inget av de identifierade hoten bedöms vara av sådan riskklass att en gemensam samordning äventyras. Istället är bedömningen att förutsättningarna för att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län är goda. De styrkor och möjligheter som redovisas är starka incitament för att etablera en gemensam samordning inom öppna data.

1 Bakgrund

Samhället är grundat på principer om öppenhet, personlig integritet och respekt för individen. Det är också en fråga om förtroende mellan samhällsaktörerna och invånaren att vi kan upprätthålla effektiva och robusta verksamhetsprocesser. Invånarna har rätt till insyn och ska vara trygga med att informationen skyddas på rätt sätt.

EU:s [PSI-direktiv](#)⁴ fastställdes år 2010. Sverige var bland de första att skriva under detta direktiv, men idag är Sverige en av de länder inom EU som har minst PSI-förteckningar och offentliga informationsmängder publicerade som [öppna data](#)⁵.

2 Syfte och omfattning

Förstudien ska beskriva vilka förutsättningar som finns för att offentlig sektor inom Västra Götaland ska kunna tillgängliggöra mer öppna data, samt ge förslag på hur arbetet i sådana fall ska bedrivas. Skulle det exempelvis underlätta om det fanns en gemensam organisation och samordning för detta, kan i sådana fall en sådan åstadkommas?

Det åligger inte förstudien att genomföra en eventuell etablering av en sådan organisation och samordning, det är nästa fas i processen.

3 Uppdragsgivare för denna förstudie

I Västra Götaland har den regionala digitala agendan lanserats i november 2015 via beslut i regionstyrelsen. Agendan är en digitaliseringsstrategi för Västra Götaland. Syftet med agendan, både på regional och nationell nivå är att Sverige ska vara i världsklass på att ta tillvara på digitaliseringens möjligheter.

Den regionala digitala agendans handlingsplan innehåller kraftsamlingar för länet inom bland annat områdena bredband, informationssäkerhet och öppna data. Med kraftsamling menas i detta sammanhang områden som är lämpliga att genomföra länsgemensamma insatser inom. Informationssäkerhetsprogram 2020 lanserades och beslutades av regionala utvecklingsnämnden i juni 2017. Den regionala arbetsgruppen, Digitaliseringsrådet, samordnar och driver arbetet med handlingsplanen. Styrgrupp för arbetet är presidiet för BHU, Beredningen för hållbar utveckling. Digitaliseringsrådet är uppdragsgivare för denna förstudie.

⁴ PSI-lagen är den gängse beteckningen för lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. [Läs mer om PSI-lagen...](#)

⁵ Öppna data avser digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar (till exempel i form av immaterialrättsliga hinder såsom upphovsrätt och patent). [Läs mer om öppna data...](#)

4 Nyttan av öppna data

En av de stora utmaningarna med öppna data är att påvisa nyttan för den egna verksamheten, dvs. den verksamhet som tillgängliggör offentlig information digitalt i form av öppna data. Istället tillfaller nyttan tredje man, exempelvis företaget som utvecklar en mobil app som använder den öppna data och de personer som använder appen (allmänheten).

Men det finns ett flertal olika exempel på hur offentlig verksamhet kan uppnå positiva effekter (nyttor) genom att tillgängliggöra öppna data. Ett sådant exempel är länets kollektivtrafikleverantör, Västtrafik, som lämnar ut sina tidtabeller och annan relevant information som används i olika typer av appar av länets invånare och besökare för att resa enkelt och miljöeffektivt med hjälp av kollektivtrafiken.

Ett annat exempel är Göteborgs stads tillgängliggörande av leverantörsreskontran som öppna data. Detta initiativ har bidragit både ökad transparens och effektiviseringar i den egna verksamheten i och med att den som söker informationen kan hämta den själv som öppen data. Återbetalningstiden för investeringen var drygt en månad.

Det finns fler exempel. Erfarenheter från bland annat Linköping påvisar att den egna verksamheten efter en tid börjar återanvända den öppna datan; informationen är relevant, tillgänglig och lätt att återanvända i beslutsstöd och liknande vilket leder till ökad effektivitet och bättre underlag för beslut.

Öppna data och standardiserade integrationer kan generellt användas inom de nationella, regionala och lokala organisationerna för ytterligare effektiviseringar genom mindre manuellt arbete. 2015 redovisade Sambruk en studie som påvisade att cirka 800 000 arbetstimmar skulle kunna sparas per år, om olika former av nyckeltal tillgängliggjordes som öppna data istället för att samlas in från kommunerna via enkäter (drygt 700 per år).

Vilka nya tjänster som öppna data kan bidra till i framtiden vet vi inte idag. Det vi däremot vet är att öppna data på sikt kan bidra till en bättre, mer enhetlig och snabbare service till invånarna oavsett om det är statliga, kommunala eller landstingstjänster som efterfrågas. Öppna data ökar även transparensen hos offentlig sektor.

Tillgängliggörande av öppna data är också en viktig ingrediens inom området datadriven innovation, exempelvis vid utveckling och tillämpning av artificiell intelligens. EU gör bedömningen att tillgängliggörande av öppna data har en tillväxtpotential om 2-4 % per år. Att tillgängliggöra öppna data sänder en positiv signal till näringslivet vilket i sin tur kan leda till ökad innovationskraft och tillväxt lokalt, regionalt och nationellt.

5 Nuläge

Inom ramen för förstudien har en nulägesanalys genomförts. På den nationella och internationella nivån har arbetet framför allt fokuserats på att ta tillvara på kunskap, erfarenheter och insikter som byggts upp de senaste åren inom det öppna data-området. Vi har även försökt identifiera strukturella förutsättningar, initiativ och insatser som antingen kan hämma eller bidra till att underlätta och öka tillgängliggörande av öppna data i Sverige i allmänhet och Västra Götalandsregionen i synnerhet.

På den regionala nivån har en kartläggning genomförts av hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Västra Götalands län arbetar med att tillgängliggöra öppna data.

5.1 Nationell och internationell utblick

5.1.1 Den offentliga förvaltningen arbete med att tillgängliggöra offentlig information

Statskontoret genomförde på uppdrag av regeringen en samlad uppföljning av den offentliga sektorns arbete med att tillgängliggöra handlingar för att andra ska kunna vidareutnyttja dem⁶. Utredningen påvisade bland annat att:

- 1. PSI-lagen har haft svagt genomslag**
Hälften av kommunerna och landstingen samt var tredje myndighet saknar kunskap om lagen och vad den innebär. En knapp femtedel har publicerat en så kallad PSI-förteckning, vilket de är skyldiga att göra enligt PSI-lagen.
- 2. Svaga incitament och osäkerhet hämmar tillgängliggörandet av öppna data**
Myndigheternas arbete med öppna data hämmas av att öppna data ofta prioriteras ned till förmån för andra frågor. Flera myndigheter har också it-system som försvårar möjligheten att extrahera och publicera information som öppna data. En relativt stor andel anser att de inte har information som är relevant för vidareutnyttjande. Det finns också en oro inom förvaltningen för att publicera data med kvalitetsbrister eller att av misstag publicera data som inte bör offentliggöras. För kommunerna och landstingen är resursfrågan den klart vanligaste förklaringen till att de inte har kommit längre i arbetet med att underlätta för andra att vidareutnyttja deras information. Närmare hälften av samtliga kommuner och landsting anser att de skulle kunna publicera mer information på sin webbplats om de hade mer resurser.
- 3. Merparten av myndigheterna publicerar data på ett sätt som innebär hinder för återanvändning**
Myndigheterna tillhandhåller sällan metadata som är strukturerad. De publicerar inte heller öppna data på ett sätt som gör dem lätta för användarna att hitta. De flesta myndigheterna saknar applikationsprogrammeringsgränssnitt (API) eller motsvarande tjänster. Därtill använder myndigheterna olika standarder för data och metadata vilket försvårar för användare som vill samköra öppna data från flera olika myndigheter. Bristande dokumentation om den öppna datan är också ett problem.

⁶ Den offentliga förvaltningens arbete med att tillgängliggöra offentlig information (2018:2).

4. Myndigheter med särskilt värdefull information är mer aktiva

Myndigheter som handhar informationsresurser såsom geodata, miljödata, transportdata, företagsinformation och statistik med de viktigaste ekonomiska och demografiska indikatorerna, har i högre grad vidtagit åtgärder för att underlätta vidareutnyttjande av sin information. 42 av 37 myndigheter har genomfört någon åtgärd, bland länsstyrelserna är motsvarande andel 14 av 17.

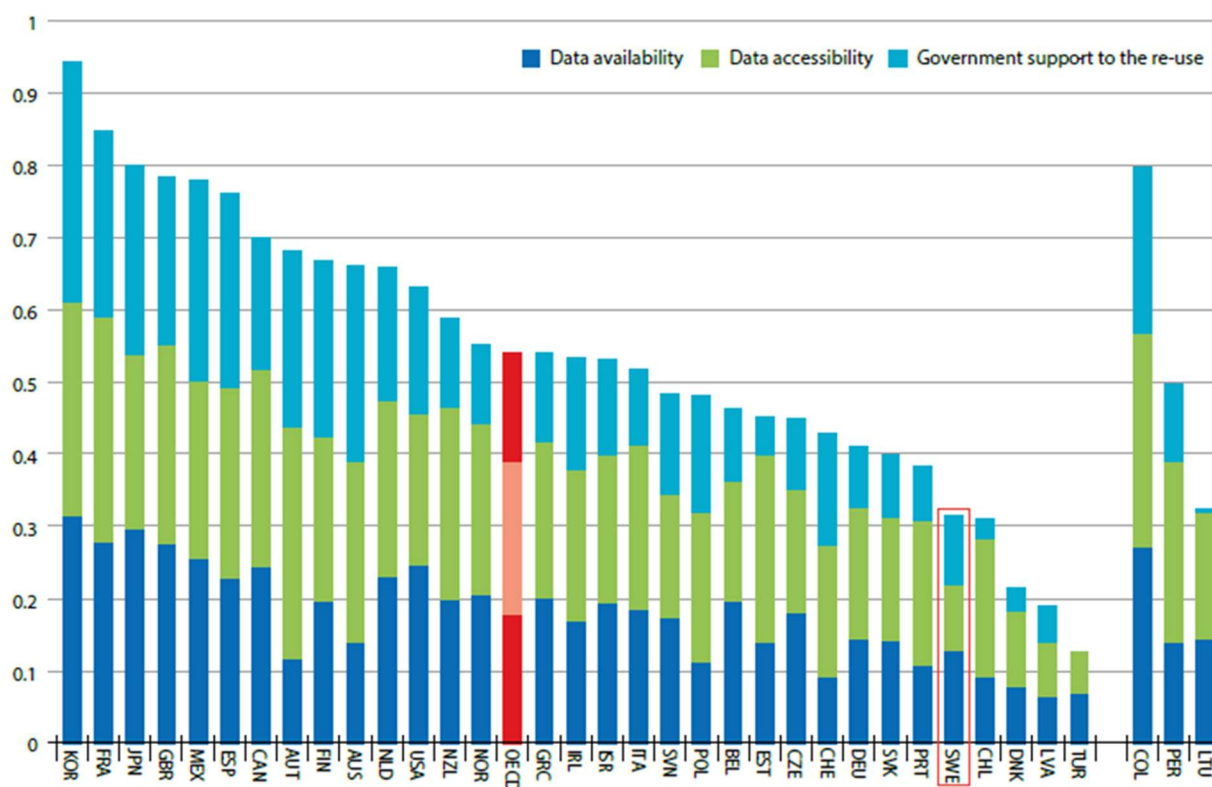
5. Fler kommuner publicerar med hjälp av SKL:s verktyg

De flesta kommuner som publicerar öppna data, publicerar endast nyckeltal från Kolada (197st). Nästan 60 procent av kommunerna och landstingen har uppgett att de inte genomfört någon åtgärd för att underlätta vidareutnyttjande av deras information.

5.1.2 Sverige i jämförelse med andra länder

Statskontorets utredning förstärker och sätter ord på en allmän uppfattning om att Sverige som nation inte är särskilt framstående på att tillgängliggöra offentlig information som öppna data. Denna uppfattning förstärks även av *The Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD) genomlysning av Sverige som datadriven offentlig sektor. I rapporten *Digital Government Review of Sweden* kan man bland annat utläsa att Sverige hamnar på 28:e plats när OECD mäter Sveriges förmåga att tillgängliggöra öppna data och stimulera datadriven innovation och utveckling.

Bild 1 – 2017 OECD Open, Useful, Reusable Government Data (OURdata) Index



För en nation som Sverige, som har som målsättning att vara bäst i världen på att ta tillvara på digitaliseringen möjligheter och även har som mål att vara världsledande med att utveckla och tillämpa artificiell intelligens, är en 28:e plats givetvis inte acceptabel. Det finns ett flertal anledningar till detta förhållande som OECD lyfter fram i rapporten, bland annat att:

1. Det saknas en tydlig nationell ledning och samordning (policys, standards m.m.) inom området öppna data och datadriven innovation. Förutom att peka ut tydliga mål och en tydlig riktning behöver det finnas en genomtänkt nationell plan för hur arbetet ska bedrivas och hur resultatet av alla goda initiativ som redan idag genomförs ska tas tillvara; dvs. förvaltas och utvecklas vidare.
2. Den vertikala indelningen av svensk offentlig sektor hindrar sektoröverskridande implementation av policys med mera (se punkt ovan) vilket medför att viktiga synergieffekter uteblir; synergieffekter som mer framstående länder tar tillvara på.
3. Etablerade avgiftsmodeller för att ge tillgång till offentlig information digitalt hämmar tillgängliggörande av öppna data och datadriven innovation.
4. Insikten och kunskapen om datadriven innovation är för låg hos tjänstepersoner. Det behöver genomföras utbildningsinsatser för att höja insikten och kunskapen om vad datadriven innovation innebär och vad som krävs för att uppnå resultat.
5. Kulturen behöver förändras; från att vara dataägare som även ansvarar för att utveckla de digitala tjänsterna, till att endast tillgängliggöra öppna data och låta andra aktörer såsom företag och enskilda personer, ansvara för att utveckla de digitala tjänsterna.

OECD menar att länder som är framgångsrika inom området lyckats med följande:

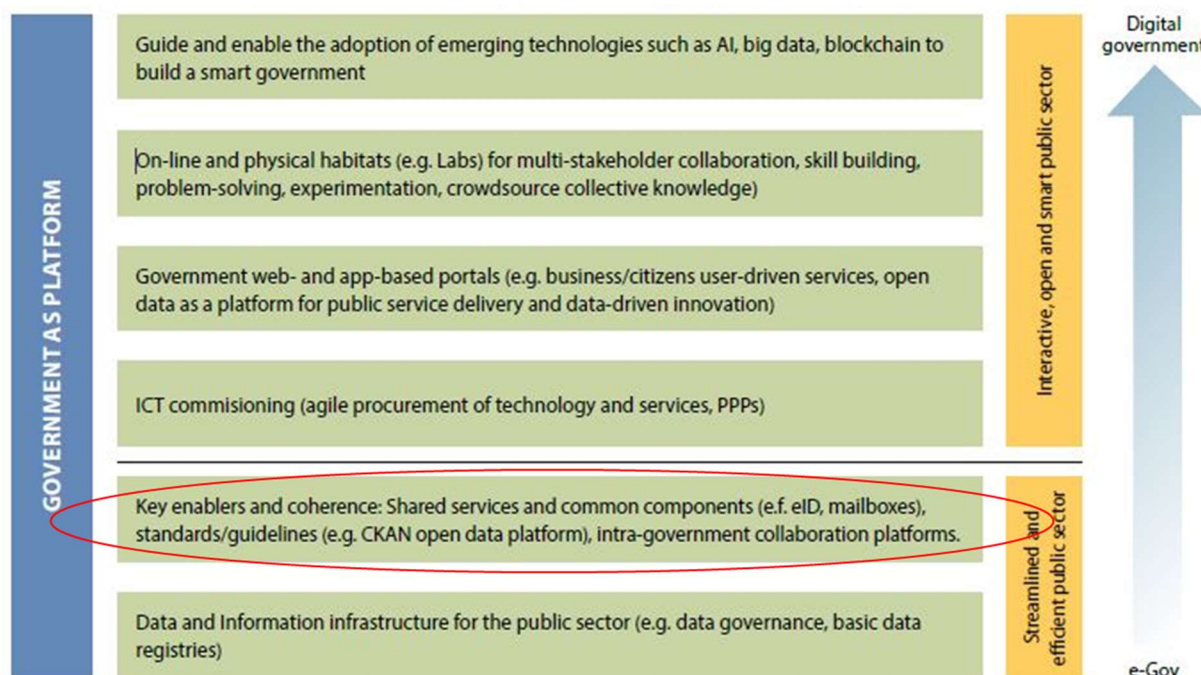
1. De har gått från ett silobaserat till ett horisontellt angreppssätt
2. De har etablerat nödvändiga policys och standardiserade ramverk för att stimulera datadriven innovation och utveckling
3. De har insett att öppna data i kombination med teknik kan bidra till bättre offentlig service och öka allmänhetens förtroende, och som en följd av detta engagerat externa aktörer⁷ i utvecklingen av den offentliga servicen och samhället i stort.
4. De har skapat en värdeskapande och problemlösande kultur inom organisationen
5. De har skiftat från att agera dataägare och lösningsleverantör, till att vara tillgängliggörare av data (data stewards)
6. De har fokuserat på att tillgängliggöra öppna data som har stort värde vid återanvändning, för att skapa ökat intresse hos de som ska utveckla de digitala tjänsterna.

Med andra ord lyckas framgångsrika länder med det som idag lyfts fram som Sveriges svagheter.

⁷ Näringsliv, akademi, journalister/media, frivilligsektorn och allmänheten i stort

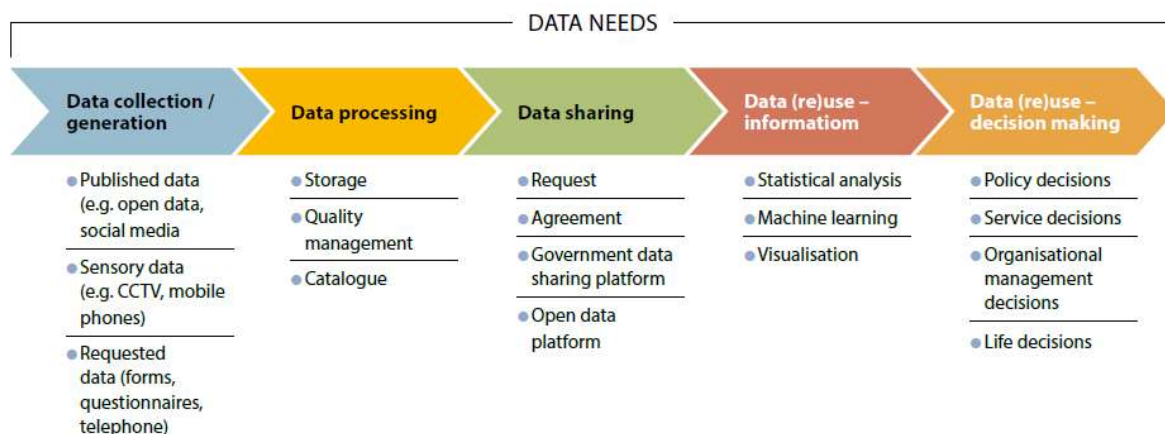
I grafiken nedan beskrivs hur offentlig verksamhet kan användas som en plattform för utveckling av digitala tjänster; ofta kallad *A Smart City Platform*. Det avser inte enbart en teknisk plattform, utan adresserar snarare en innovativ samarbetsform där offentlig sektor, näringsliv, akademi, journalister/media, frivilligsektorn och allmänheten i stort, samverkar för att med hjälp av digitala tjänster förbättra den offentliga servicen samt bidra till ökad samhällsutveckling och tillväxt. Öppna data anses vara en grundförutsättning för att uppnå detta.

Bild 2 – Government as platform: A digital government perspective



I grafiken nedan beskriver OECD processen från att samla in/skapa offentlig digital information, till att tillgängliggöra denna som öppna data och återanvända densamma i digitala tjänster för olika syften.

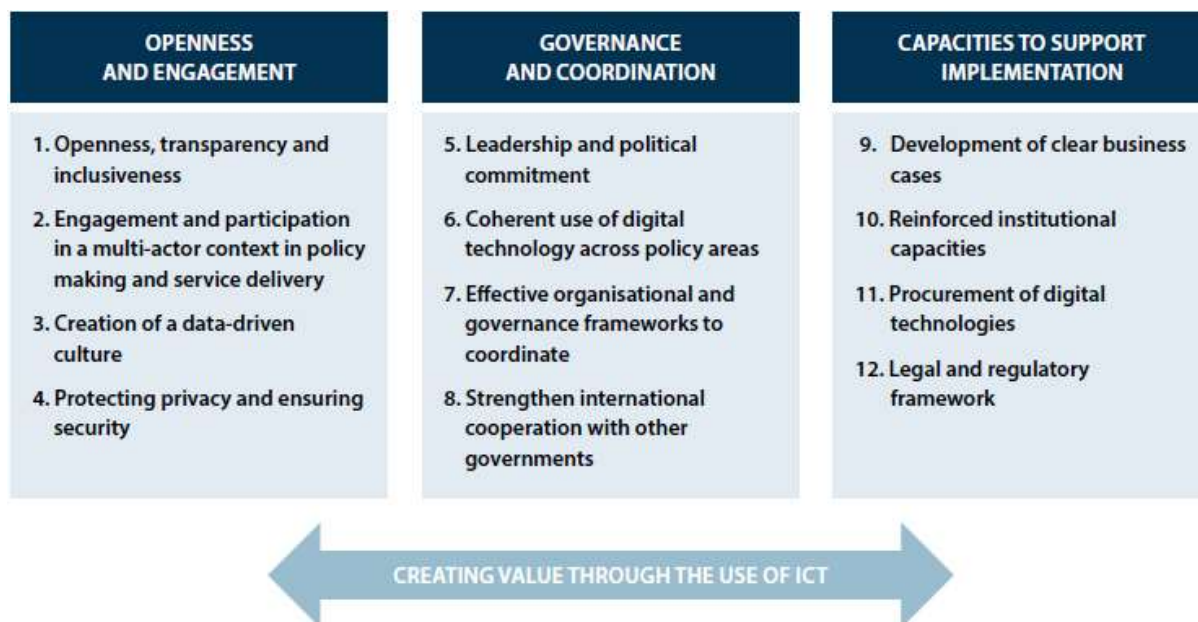
Bild 3 – Public sector data value cycle



Source: OECD Working Papers on Public Governance, "A data-driven public sector: Enabling the strategic use of data for productive, inclusive and trustworthy governance", Paris, forthcoming.

OECD har även publicerat en rekommendation om strategiska principer, *OECD Recommendation on Digital Government Strategies*, som bör tillämpas för att skapa förutsättningar för datadriven innovation och att smarta digitala tjänster utvecklas.

Bild 4 – OECD Recommendation on Digital Government Strategies



Strategin delas in i tre områden som krävs för att lyckas. Till att börja med krävs det en politisk vilja och en tjänstemannaledning som pekar ut en tydlig riktning och tillsätter de resurser som krävs för att skapa rätt förutsättningar, bland annat förändra kulturen och skapa tekniska förutsättningar, för datadriven innovation och att smarta digitala tjänster utvecklas. Därefter behöver den offentliga förvaltningen öppnas upp och bjuda in till samverkan med de externa aktörerna i samhället som krävs för att lyckas. Till sist kan olika former av tekniska lösningar utvecklas.

5.1.3 Nationella initiativ av strukturell betydelse

I tidigare avsnitt har vi försökt beskriva en nulägesbild om var Sverige befinner sig idag inom det öppna data-området, bland annat i jämförelse med andra länder.

I detta avsnitt kommer vi beskriva initiativ som pågår på nationell nivå och som är av stor strukturell betydelse för en öppna data-samverkan inom Västra Götalands län.

5.1.3.1 Myndigheten för digital förvaltning

Skapandet av *Myndigheten för digital förvaltning*, DIGG, är kanske den viktigaste förändringen och förutsättningen för att Sverige ska kunna åtgärda de brister som OECD lyfter fram i sin genomlysning av Sverige som datadriven offentlig sektor, och på sikt ta en tätposition inom området.

DIGG är resultatet av att flera rapporter och utredningar kommit fram till att styrningen av den digitala förvaltningen i Sverige är komplex och att den varit allt för splittrad. DIGG

kommer ha ett samlat ansvar för de digitala förvaltningsfrågorna och på så sätt ska tydligare styrning skapas mot de mål som regeringen satt upp.

DIGG:s uppdrag är med andra ord att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i Sverige, i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses kommuner, landsting och statliga myndigheter. Öppna data och datadriven innovation pekas särskilt ut i detta avseende.

Just nu fokuserar DIGG sitt arbete på att ta över förvaltnings- och utvecklingsansvaret av oppnadata.se från Riksarkivet, samt att i samverkan med en rad olika aktörer reda ut hur den nationella samordningen av öppna data & datadriven innovation i praktiken ska bedrivas. Representanter från Västra Götalands län medverkar i denna samverkan.

5.1.3.2 Sveriges Kommuner och Landsting

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) driver inte längre öppna data-frågan på det sätt som skedde för några år sedan. Däremot är SKL en aktiv och viktig part i de initiativ och insatser som genomförs av andra aktörer såsom DIGG, Vinnova och Västra Götalands län.

5.1.3.3 Inera

Inera, som sedan några år tillbaka ägs av SKL, har etablerat en nationell tjänst för att tillgängliggöra öppna data (<https://oppendata.inera.se/>). Tjänsten har motsvarande funktionalitet som de plattformar som www.oppnadata.se, Skövde, Göteborg och en del andra kommuner och myndigheter använder som bygger på standarden DCAT-AP.

Ineras tjänst skulle mycket väl kunna vara ett alternativ att använda i en eventuella samverkan kring öppna data i Västra Götalands län. Under förstudien har en dialog förts mellan Inera och Västra Götalands län om att Ineras tjänst eventuellt skulle kunna vara en del av en framtida teknisk plattform för länet.

Förutsatt att beslut fattas om att etablera en länsgemensam organisation och samordning för att utveckla och tillgängliggöra öppna data i Västra Götaland, föreslås dialogen fortsätta som en del i en fördjupad teknisk utredning.

5.1.3.4 Projekt Öppna data i Stockholmsregionen

Kommunerna i Stockholmsregionen kraftsamlar för att tillgängliggöra mer öppna data till små och medelstora företag, genom projektet *Öppna data i Stockholmsregionen* (ÖDIS).

Projektet syftar till att utveckla gemensamma standarder för öppna data, att tillgängliggöra mer öppna data och att stimulera företagens användning av kommunernas öppna data.

Totalt medverka 26 kommuner. Ett flertal privata aktörer medverkar också, exempelvis Hitta.se, Hemnet, Google, Skanska, Smart Stad programmet (IoT), samt Räddningstjänsten som vill utreda om och hur drönare kan användas i räddningsarbetet.

Projektet har kartlagt vilka öppna data-mängder som företagen vill ha och just nu pågår arbete med att utveckla öppna data för att möta dessa önskemål. Dessutom pågår arbete med att utreda och upphandla nästa generations tekniska plattform för att tillgängliggöra öppna data, som bl a ska möta behovet av att tillgängliggöra öppna data direkt från sensorer. Projektet för även dialog med statliga myndigheter om att vara förvaltare av de specifikationer och öppna data-mängder som utvecklas och tillgängliggörs i projektet.

Projektet pågår tom december 2020 och finansieras bland annat med 15 miljoner kronor från den *Europeiska regionala utvecklingsfonden*, ERUF.

En samverkan har etablerats mellan ÖDIS och Västra Götalands län.

5.1.3.5 Projekt Nationell skalning öppna data

Projektet *Nationell skalning öppna data* är ett Vinnova-finansierat projekt som leds av forskningsinstitutet RISE (bl a av forskare på Lindholmen Science Park). Projektet syftar till att fungera som katalysator för att genomförda och pågående initiativ inom området öppna data i kommunal verksamhet, ske ges möjlighet att skalas upp och få större spridning. Initiativet är också tänkt att vara en del av en nationell kraftsamling för att Sverige återigen ska kunna ta en ledande position bland europeiska länder i tillgängliggörande och återanvändning av öppna data.

I grova drag kommer projektet att genomföras i två faser:

- **Fas 1** (jan-mars 2019): kommer projektet titta på det som redan genomförts; bl.a. den tidigare samordningen av öppna data hos SKL, projektet Kraftsamling Öppna trafikdata och den samverkan som just nu bedrivs i Stockholmsregionen kring öppna data; Öppna data i Stockholmsregionen (ÖDIS). Ambitionen är att projektet ska identifiera ett antal datamängder som kan vara intressanta att utveckla och tillgängliggöra som öppna data i fas 2. En viktig utgångspunkt för arbetet är att de ska vara behovsdrivna för återanvändning.
- **Fas 2** (april-dec): kommer projektet att implementera ett antal av de öppna datamängder som identifierades i fas 1, hos de kommuner som vill införa dessa.

Ansökande parter är DIGG, Stockholms stad, Göteborgs stad, Norsjö kommun, Umeå kommun, Örebro kommun, Uppsala kommun, Södertälje kommun. Västra Götalands län kommer också att medverka i projektet.

5.2 Västra Götalands län

Inom ramen för förstudien har en kartläggning genomförts av hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Västra Götalands län arbetar med att tillgängliggöra öppna data.

Kartläggningen har genomförts på två olika sätt. Dels genom att söka efter öppna data på kommunernas och regionens hemsidor och dels genom en enkät som skickades till länets samtliga kommuner och regionala förvaltningar.

5.2.1 Publicerade öppna data på kommunala och regionala hemsidor

Kartläggningen av kommunernas och regionens hemsidor visade att:

- 24 av länets 49 kommuner samt regionen har någon typ av öppna data publicerad.
- Hos 23 av dessa är den öppna datan publicerad via länksökvägen www.hemsida.se/PSIDATA, vilket var ett direktiv som SKL gick ut med för några år sedan till samtliga kommuner, regioner och landsting. Hos de övriga två kan man finna den öppna datan genom att söka på de berörda kommunernas hemsida.
- Samtliga kommuner och regionen som publicerat öppna data på sin hemsida har publicerat nyckeltal från Kolada. Det är endast Göteborg, Skövde och VGR som tillgängliggjort annan öppen data.
- De som kommit längst i arbetet med att tillgängliggöra öppna data är:
 - Göteborg stad med 37 olika typer av öppna data
 - Skövde kommun med 11 olika typer av öppna data
 - VGR med 3 olika typer av öppna data.

Exempel på öppna data som tillgängliggjorts är leverantörsfakturer, parkeringsplatser, kollektivtrafikdata, skolmatsedel.

5.2.2 Resultat av genomförd enkät

Som ett komplement till kartläggningen av öppna data på kommunernas och regionens hemsidor genomfördes en enkät som skickades till länets kommuner och regionala förvaltningar.

Syftet med enkäten är att få svar på följande frågeställningar:

1. Hur aktivt offentliga aktörer i Västra Götalands län arbetar med att tillgängliggöra öppna data?
2. Upplevda hinder och utmaningar för att tillgängliggöra öppna data?
3. Vilket behov av stöd som önskas av en eventuell läns-gemensam öppna data-samverkan?
4. Vilka kommunala och regionala verksamheter som vill vara med och bidra i ett läns-gemensamt öppna data-samarbete?

Totalt har 45 verksamheter svarat på enkäten. 11 svar kommer från regionens verksamheter. 34 svar kommer från kommunala verksamheter varav 4 från kommunala bolag.

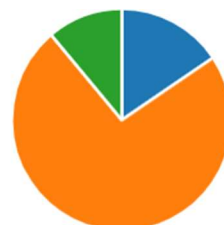
Svarande verksamheter:

- | | | |
|--|---|---|
| 1. Västra Götalandsregionen | 16. Skara kommun, KLF | 31. Grästorps Kommun |
| 2. Munkedals kommun | 17. Patientnämndernas kansli
Västra Götalandsregionen | 32. Västarvet |
| 3. Öckerö kommun | 18. Skaraborgs Sjukhus | 33. Borås
Stad/Kulturförvaltningen |
| 4. Essunga | 19. Göteborg stad | 34. Tekniska förvaltningen |
| 5. Vara Kommun | 20. Västra götalandregionen | 35. Skövde kommun |
| 6. Västra Götalandsregionen | 21. Vårgårda kommun | 36. Borås Djurpark AB |
| 7. Habilitering & Hälsa | 22. AB Bostäder i Borås | 37. Marks kommun |
| 8. Melleruds kommun | 23. Borås Stad, Miljöförvaltningen | 38. Strömstads kommun |
| 9. VGR | 24. Förvaltning: Individ- och
familjeomsorgsförvaltningen
Borås | 39. Borås Stad |
| 10. Tillgänglighetsdatabasen,
Koncernkontoret VGR | 25. Sociala omsorgsförvaltningen | 40. Borås Stad,
Lokalförsörjningsförvaltningen |
| 11. Tanums kommun | 26. Borås Stad, Gymnasie- och
vuxenutbildningsförvaltningen | 41. Tidaholms kommun |
| 12. Lilla Edets kommun | 27. Västfastigheter, VGR | 42. Mariestads, Töreboda och
Gullspångs kommun |
| 13. Stenungsunds Kommun | 28. Tibro kommun | 43. Fristadbostäder AB (Borås
Stad) |
| 14. Falköpings kommun | 29. Borås Elnät AB | 44. Borås, gymnasie- och
vuxenutbildningsförvaltningen |
| 15. VGR IT | | |
| 16. Ulricehamns kommun | | |
| 17. Tranemo kommun | | |

Sju kommunala och regionala verksamheter har svarat att det finns ett formellt uppdrag att arbeta med öppna data.

Bild 5 – Finns det ett formellt uppdrag i din organisation om att tillgängliggöra information som öppna data?

Ja	7
Nej	33
Vet inte	5



Endast fyra kommunala och regionala verksamheter har svarat att det finns en utsedd person med särskilt ansvar att arbeta med öppna data.

Bild 6 – Har din kommun/region en utsedd person med särskilt ansvar för att tillgängliggöra information som öppna data?

Ja	4
Nej	28
Vet inte	13



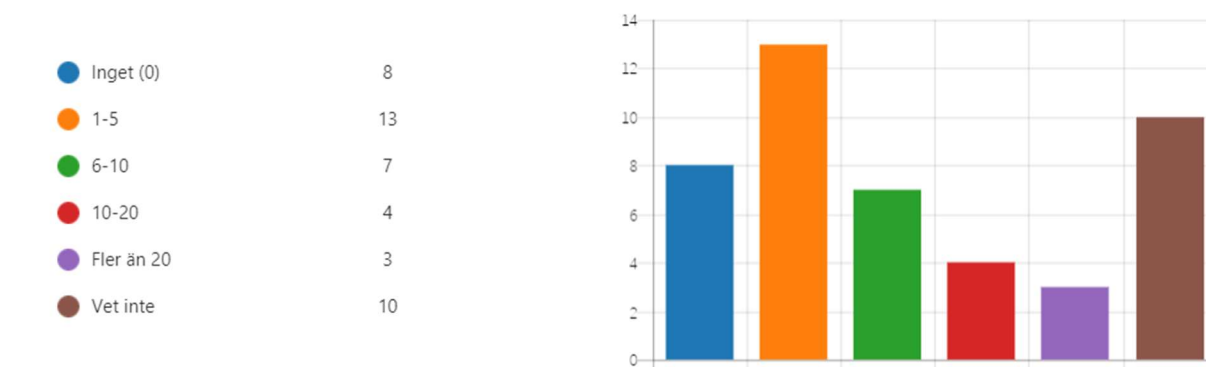
Endast en kommun och en regional verksamhet har värderat sin aktivitet högt; dvs. hur aktivt de arbetar med att tillgängliggöra öppna data. Noterbart är att de kommuner som har flest öppna datamängder tillgängliga, Göteborgs stad och Skövde kommun, har bedömt sin aktivitet till medelhög.

Bild 7 – I vilken grad anser du att din kommun/region arbetar aktivt med att tillgängliggöra öppna data?



De kommunala och regionala verksamheterna anser sig ha fler öppna datamängder tillgängliga (6 eller fler) än vad som framkommit genom att söka på verksamheternas hemsidor. Detta kan förklaras med att man uppfattar Kolada-datan vara fler öppna datamängder. I kartläggningen har Kolada-datan ansetts vara en datamängd.

Bild 8 – Hur många olika typer av öppna data tillgängliggör din kommun/förvaltning i dagsläget?

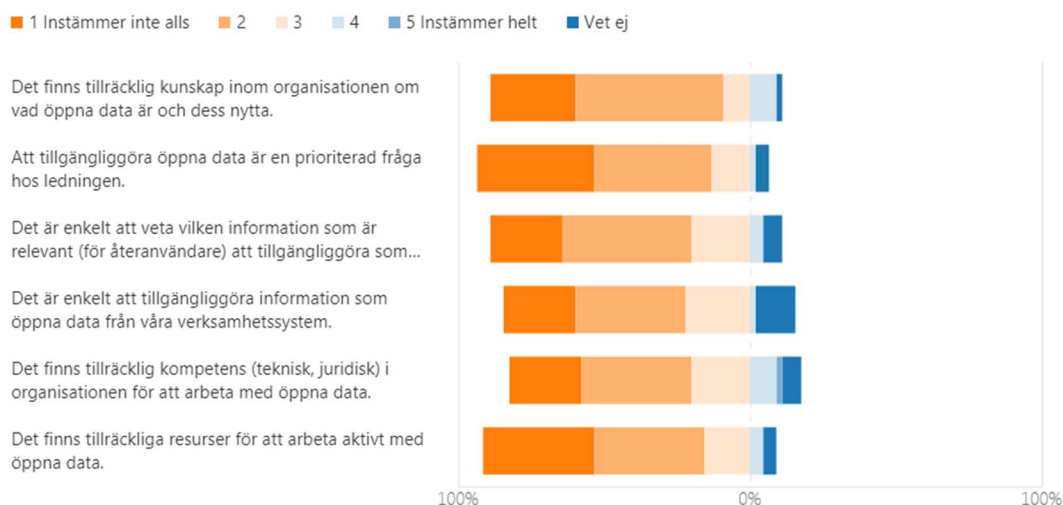


De flesta kommunala och regionala verksamheter anser sig inte ha rätt förutsättningar att arbeta med öppna data (värde 1-3). Endast fyra verksamheter anser sig ha relativt god kunskap (värde 4) inom organisationen om vad öppna data är och dess nytta.

Västarvet är de som prioriterar öppna data högst (värde 4). Det är också de som tillsammans med VGR anser att det är enklast att veta vilken information som är relevant att tillgängliggöra som öppna data (värde 4).

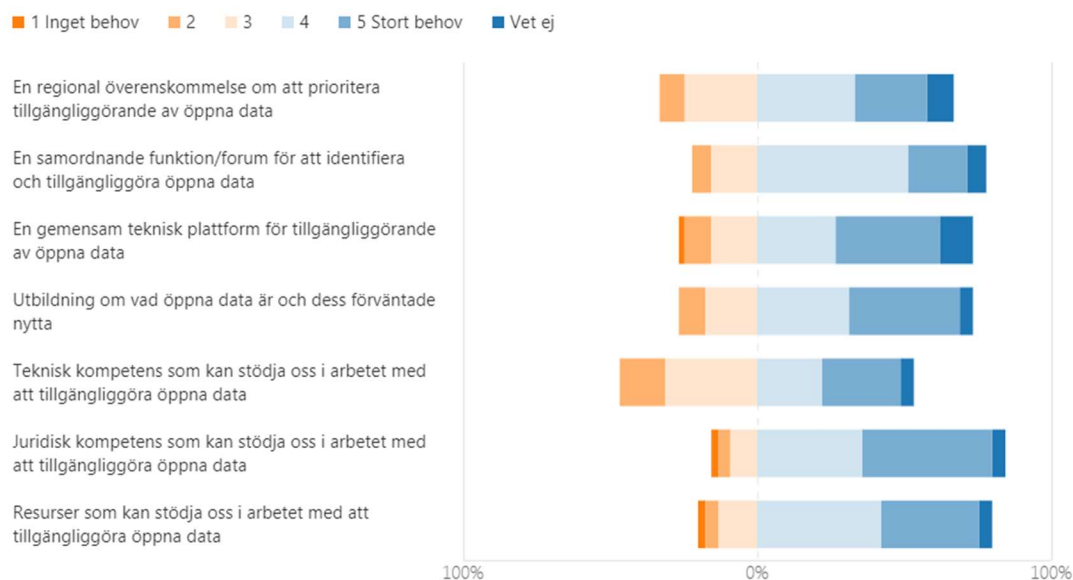
Endast en kommunal verksamhet har angett att det är någorlunda enkelt att tillgängliggöra öppna data från sina verksamhetssystem (värde 4), och endast tre kommunala och en regional verksamhet anser sig ha tillräcklig kompetens (värde 4 och 5) för att arbeta med öppna data. En kommunal och en regional verksamhet anser att de i stor omfattning har de resurser som krävs (värde 4) för att tillgängliggöra öppna data, noterbart är att den kommunala verksamheten för närvarande inte tillgängliggör några öppna data. Se grafiken på nästa sida för mer information

Bild 9 – I vilken grad du bedömer att det finns mognad och förutsättningar att arbeta med öppna data i din kommun, förvaltning eller organisation?



Det finns bred enighet bland länet kommunala och regionala verksamheter om att ett regionalt öppna data-samarbete i Västra Götaland är nödvändigt för att få fart på arbetet med att utveckla och tillgängliggöra öppna data. Teknisk kompetens är det område där behovet av stöd är minst.

Bild 10 – Vilken typ av stöd bedömer du att din kommun/förvaltning skulle behöva från ett regionalt öppna data-samarbete i Västra Götaland?



17 kommunala och regionala verksamheter har svarat att de vill medverka i en regional öppna data-samverkan. 25 har svarat att de inte vet, vilket kan betyda att de behöver veta mer om vad det innebär. Tre kommunala verksamheter har svarat att de inte vill medverka.

Den kompletta enkäten med frågor och svar har bilagts denna rapport (bilaga 1).

6 Förslag på gemensam samordning av öppna data

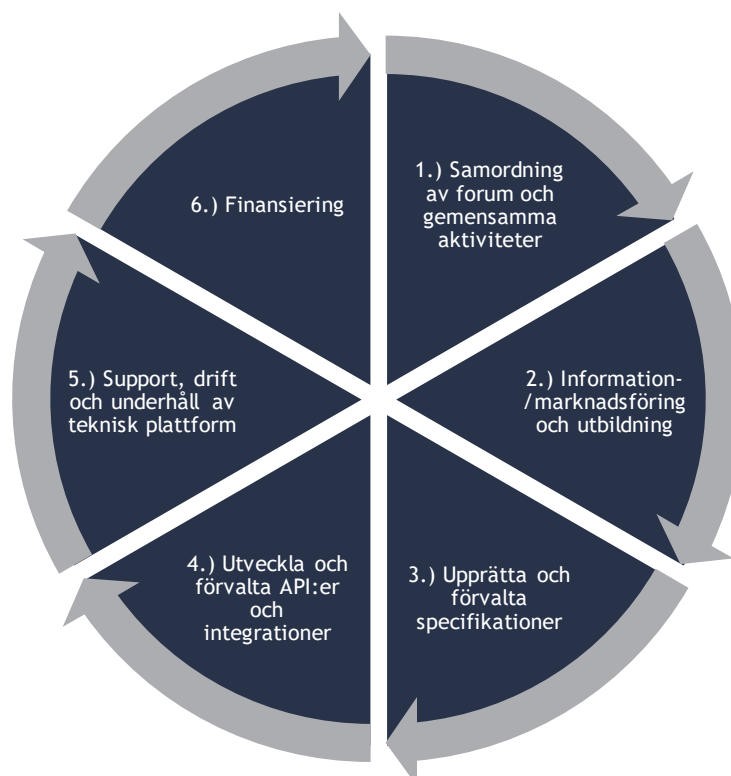
Förstudiens bedömning är det finns både goda incitament och goda förutsättningar för att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Med tanke på de nationella initiativ som pågår i Sverige ligger etableringen av en sådan samordning även helt rätt i tiden. Dels pga. att Västra Götalands län med sina 49 kommuner, regionala verksamheter, universitet och science parks är en stor aktör som kan vara en drivkraft för utvecklingen av öppna data och datadriven innovation i Sverige. Därmed kan länet vara med och utforma hur den nationella samordningen ska bedrivas över tid. Dessutom skapas bättre förutsättningar för länet att ta tillvara på goda resultat från initiativ som drivs av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

En framgångsfaktor för att en gemensam samordning av öppna data i Västra Götalands län ska lyckas, är att verksamheten i så stor omfattning som möjligt kan bedrivas inom ramen för de goda strukturer som redan idag finns etablerade för digital utveckling och förvaltning; både på regional och lokal nivå. Utveckling och tillgängliggörande av öppna data behöver vara en naturlig del av den ordinarie verksamhetsutvecklingen.

6.1 Organisation

I grafiken nedan beskrivs 6 förmågor som en gemensam samordning av öppna data i Västra Götalands län behöver behärska. Bedömningen är att länet har dessa förmågor men att vissa roller kan behöva tillsättas och ansvar förtydligas. Förmågorna beskrivs mer detaljerat på nästa sida.

Bild 11 – Förmågor för gemensam samordning av öppna data i Västra Götalands län



Den grundläggande principen för samtliga förmågor är att uppdragen genomförs i nära samverkan med ansvariga för övriga förmågor, med de projekt som löpande genomförs och de regionala e-samordnarna i Västra Götalands län.

Arbetshypotesen är att rollerna i största möjliga mån ska tillsättas av personer eller funktioner som redan idag är verksamma i någon av länets kommunala eller regionala verksamheter.

6.1.1 Samordning av forum och gemensamma aktiviteter

Det behöver tillsättas en person (Samordnaren) med ett grundläggande samordningsansvar för det öppna data-samarbetet i Västra Götalands län. Samordnaren kommer att vara formell kontaktperson för samarbetet med ett övergripande ansvar för att övriga förmågor tillhandahålls med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Uppdraget omfattar bl.a. att inspirera och leda nödvändiga forum inom länet för att identifiera, utveckla och tillgängliggöra öppna data-mängder. Samordnaren är övergripande ansvarig för de initiativ och aktiviteter som genomförs och handlingsplanen för länets öppna data-samverkan. Likaså omfattar uppdraget att samverka med andra relevanta externa nätverk och initiativ; näringsliv, akademi, journalister/media, frivilligsektorn, slutanvändare och allmänheten i stort. Samverkan med de nationella initiativ som pågår och skapas blir också en del av uppdraget som samordnare.

Aktiv omvärldsbevakning, informationsspridning, marknadsföring och utbildning är en annan viktig del av uppdraget.

En idé som växt fram under förstudien är att denna roll eventuellt skulle kunna kombineras med samordningsrollen för länets informationssäkerhetsarbete.

6.1.2 Information, marknadsföring och utbildning

Det kommer finnas stora behov av att aktivt tillhandahålla och förmedla information, marknadsföra de initiativ och aktiviteter som genomförs, samt att utbilda politiker, tjänstemän och övriga aktörer som berörs av det öppna data-samarbetet i Västra Götalands län.

Beroende på målgrupp och syfte kommer olika arenor och kommunikationskanaler behöva användas; fysiska möten, webbinformation, nyhetsbrev, sociala media, bloggar med mera.

En väl genomtänkt kommunikationsplan kommer att vara nödvändig. Inledningsvis kommer stort fokus ligga på att sprida kunskap om öppna data och dess nytta samt vad det öppna data-samarbetet innebär, men på sikt kommer marknadsföring och information om enskilda initiativ och aktiviteter vara mer relevant att förmedla.

Det behöver tillsättas en person (Kommunikatören) med formellt ansvar för denna förmåga. Kommunikatören ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

6.1.3 Upprätta och förvalta specifikationer

Att upprätta och förvalta specifikationer är en grundläggande förutsättning för att kunna bedriva ett ändamålsenligt och kvalitativt öppna data-samarbete inom Västra Götalands län. Det behöver tillsättas en person (Informationsarkitekt) med formellt ansvar för denna förmåga. I praktiken innebär det att bestämma vilken information som ska tillhandahållas samt hur den ska vara strukturerad och uppbyggd (format, metadata osv). Även juridiska aspekter ska beaktas.

Utgångspunkten ska vara att i största möjliga mån standardisera och tillämpa redan framtagna specifikationer; nationella, internationella, branschrelaterade osv. I de fall sådana saknas ska nya upprättas. Dessa ska harmonisera med gällande riktlinjer, regelverk och standards inom länet. Att förvalta, vidareutveckla och tillgängliggöra specifikationer är en viktig del av uppdraget.

Informationsarkitekten ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

6.1.4 Utveckla och förvalta API:er och integrationer

Med utgångspunkt från framtagna specifikationer, av Västra Götalands län eller annan part, behöver tekniska lösningar utvecklas och förvaltas för att tillgängliggöra den öppna datan för återanvändning. I grund och botten behöver det finnas en teknisk plattform för att skapa och tillgängliggöra öppna data-mängder.

Därutöver kommer det finnas behov av att utveckla tekniska lösningar och digitala flöden för att tillgängliggöra enskilda öppna data-mängder. Omfattningen av den lösning som ska utvecklas kan variera från fall till fall beroende rådande förutsättningar (organisatoriska, juridiska, tekniska osv.) samt på vilket sätt den öppna datan är tänkt att återanvändas.

Det behöver tillsättas en person (Lösningsarkitekt) med formellt ansvar för denna förmåga. Lösningsarkitekten ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser, exempelvis systemutvecklare, finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

6.1.5 Support drift och underhåll av teknisk plattform

Sannolikt kommer en gemensam regional teknisk plattform, för att skapa och tillgängliggöra öppna data (digitala flöden), bestå av en mängd olika it-system och digitala tjänster som ska förvaltas och vidareutvecklas. Support, drift och underhåll är grundläggande komponenter i ett sådant arbete.

Vanligtvis behöver ett flertal olika leverantörer anlitas för detta ändamål, oftast organiseras och samordnas detta genom en operativ it-avdelning (intern eller extern). Det är också vanligt att en förvaltningsmodell tillämpas, exempelvis PM3, för att säkerställa att den tekniska plattformen (Förvaltningsobjektet) förvaltas och utvecklas ändamålsenligt.

Det behöver tillsättas en person (Förvaltningsledare) med formellt ansvar för denna förmåga. Förvaltningsledaren ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser, exempelvis system- & supporttekniker, finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Bedömningen är att den *Gemensamma IT-samordningsfunktionen* i länet (GITS) skulle kunna vara lämplig att tilldelas uppdraget.

6.1.6 Ekonomi och juridik

Den sista förmågan omfattar både ekonomi och juridik. De kan givetvis delas upp i två förmågor eftersom båda är viktiga, men med tanke på uppdragens omfattning (i %) har de organiserats inom en och samma förmåga.

Hur som helst, för att kunna bedriva en regional öppna data-samverkan i Västra Götalands län, kommer det behöva tillföras finansiella medel som kommer behöva budgeteras inom olika områden och följas upp. Samarbetet kommer dels vara förknippat med fasta kostnader i form av:

- Personella resurser och tekniska plattformar som krävs för att genomföra den regionala samordningen och tillgängliggöra öppna data-mängder.
- Dessutom kommer det behöva tillföras medel för att finansiera informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser.
- Likaså kan det bli aktuellt att sponsra de initiativ och aktiviteter som syftar till att utveckla och tillgängliggöra öppna data-mängder.

En finansieringsmodell kommer behöva utarbetas för dessa ändamål.

Det kommer också behöva tillföras viss juridisk kompetens till de initiativ och aktiviteter som löpande genomförs.

Bedömningen är att Samordnaren skulle kunna vara formellt ansvarig för dessa förmågor och därmed säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser (ekonomi, juridik, statistik) finns tillgängliga om behov uppstår.

6.2 Teknisk plattform

Inom ramen för förstudien har en principskiss för en teknisk plattform utarbetats. Syftet är att övergripande visualisera och beskriva hur den öppna data är tänkt att tillgängliggöras och återanvändas (bild 12) samt beskriva hur den tekniska plattformen i praktiken kommer bestå av en blandning av gemensamma och lokala it-system för att skapa de digitala flöden som krävs för att kunna tillgängliggöra öppna data på ett effektivt och kvalitativt sätt (bild 13).

Bild 12 – Principskiss för tillgängliggörande och återanvändning av öppna data

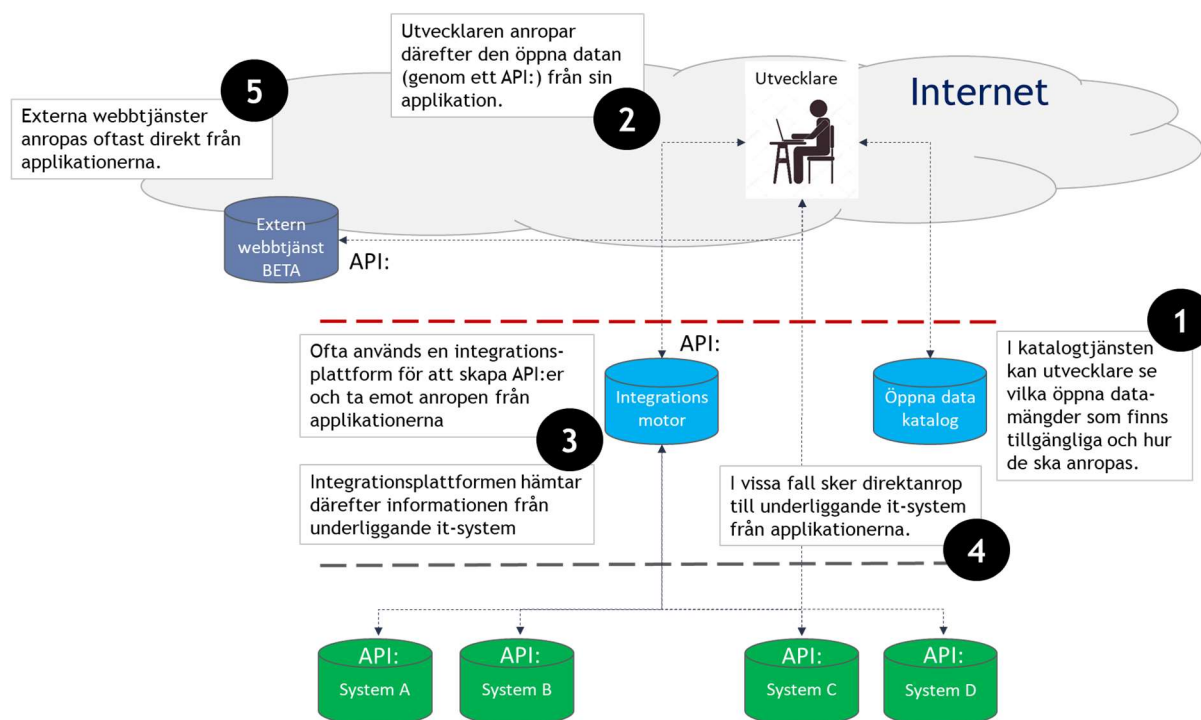


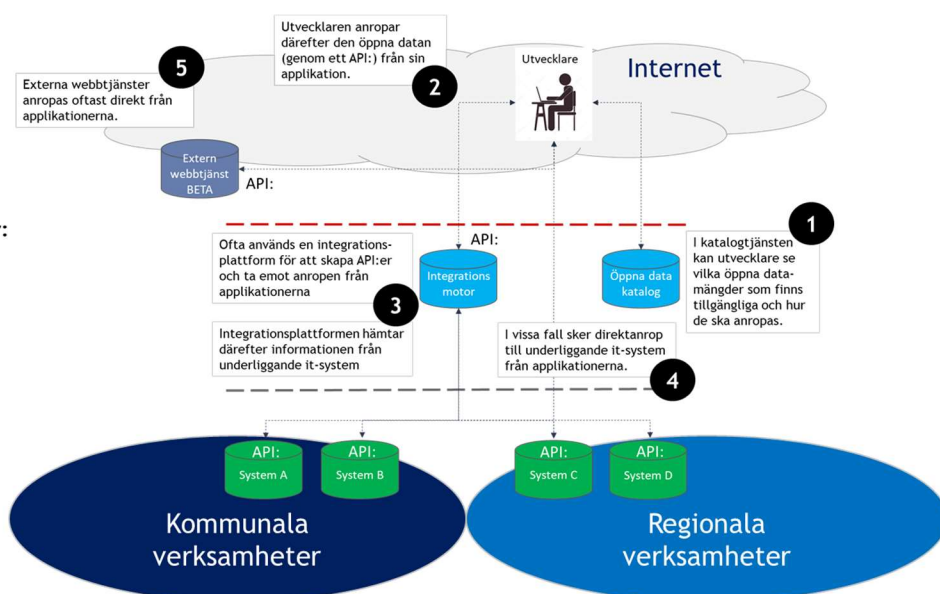
Bild 13 – Principskiss för en regional teknisk plattform som integreras med lokala it-system för att tillgängliggöra öppna data

Exempel på gemensamma system är:

- Katalogtjänst för öppna data
- API: /integrationsplattform
- Metadatakatalog
- Masterdatakatalog
- Datalager (fil och db)
- Webbportal

Exempel på lokala system är:

- Integrationsplattform
- Olika verksamhetssystem



Ambitionen är att den regionala samordningen ska skapa tekniska förutsättningar som innebär att det är enkelt och kostnadseffektivt för en kommunal eller regional verksamhet att tillgängliggöra öppna data-mängder via den gemensamma tekniska plattformen.

En del i detta arbete är givetvis att med enad front förmå systemleverantörerna att utveckla funktioner, exempelvis API:er, som innebär att information från deras it-system enkelt kan tillgängliggöras som öppna data utan kundunika anpassningar. Det kommer snabba på utvecklingen och bidra till att fler datamängder kan tillgängliggöras som öppna data i både Västra Götalands län och i övriga Sverige.

6.2.1 Fördjupad teknisk utredning

Om beslut fattas om att gå vidare i processen med att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län, kommer en fördjupad teknisk utredning behöva genomföras. Sannolikt kommer den att innefatta både nationella, regionala och lokala aspekter. Därmed behöver aktörer från samtliga nivåer medverka i en sådan utredning.

I förstudien har vi identifierat tre olika tänkbara scenarios, där inget scenario väger tyngre eller förordas före det andra:

- A. En ny regional teknisk plattform för att tillgängliggöra öppna data byggs upp inom Västra Götalands län. En sådan plattform kommer givetvis att innefatta en mängd kopplingar mot befintliga it-system och infrastrukturella komponenter, som kompletteras med en katalogtjänst för att tillgängliggöra öppna data.
- B. Det andra alternativet påminner om det första, med den skillnaden att Göteborgs Stad tillhandahåller den tekniska plattformen.
- C. I det tredje alternativet byggs en teknisk plattform upp som är en kombination av Ineras och Västra Götalands län (alt A) eller Göteborgs Stads (alt B) tekniska plattformar. Det blir med andra ord ytterligare en part och ett skikt till i lösningen; lokal, regional och nationell nivå.

Oavsett vilken lösning som väljs kommer kommunala och regionala verksamheters it-system sannolikt att anslutas till den tekniska plattformen på liknande sätt.

6.3 Beräknade kostnader

Inom ramen för förstudien har en kostnadsuppskattning genomförts, om att bedriva en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Uppskattningen omfattar följande:

- Organisation för regional samordning (de 6 förmågorna),
- Installation, förvaltning och vidareutveckling av regional teknisk plattform,
- Genomförande av informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser,
- Genomförande av projekt för att gemensamt utveckla och tillgängliggöra öppna data-mängder i länet.

Den fördjupade tekniska utredningen som föreslås i avsnitt 6.2.1 kan givetvis påverka kostnaden uppåt eller nedåt, likaså justering av lönekostnader och konsultarvoden, men en rimlig uppskattning är att kostnaden kommer att uppgå till cirka 3 miljoner kronor per år. Det första året tillkommer även en kostnad om cirka 500 000 kronor för kompletterande förstudier och utredningar, installation av en den tekniska plattformen samt kostnader för inledande informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser.

Hur kostnaderna är fördelade redovisas i sammanställningen nedan. Utöver dessa kostnader tillkommer kostnader för lokala anpassningar i it-system hos de kommunala och regionala verksamheter som tillgängliggör öppna datas. Dessa finansieras av varje enskild huvudman.

Bild 14 – Utkast på kostnadsberäkningsunderlag

Kostnadsberäkning central samordning VGL					
Lokala kostnader betalas av varje enskild kommun/förvaltning (dataägare)					
Löpande kostnader					
Beskrivning	Uppskattad kostnad	Kommentar	Parametrar		
Centrala resurser (förmågor)			Kostnad 1 åa	720 000 kr /år	
1. Samordnare	720 000 kr	100 % heltid	Konsultarvode	1 000 kr /tim	
2. Kommunikatör	72 000 kr	10 % heltid			
3. Informationsarkitekt	144 000 kr	20 % heltid			
4. Lösningssarkitekt	144 000 kr	20 % heltid			
5. Förvaltningsledare	72 000 kr	10 % heltid			
6. Ekonomi och juridikstöd	72 000 kr	10 % heltid			
Delsumma:	1 224 000 kr /år				
Information, kommunikation & utbildning					
- Löpande kostnader	100 000 kr	Framställning av material, hyr av lokaler för utbildning etc.			
Delsumma:	100 000 kr /år				
Teknisk plattform					
- Licenser, köp av extern tjänst	240 000 kr	Kostnader för licenser eller köp av tjänst från extern part			
- Systemförvaltningstjänster	120 000 kr	Kostnader för drift och underhåll av teknisk plattform (inkl. hårdvara/licenser/integrationer)			
- Systemutvecklings-/tjänstekostnader	120 000 kr	Kostnader som är förknippad med förvaltning och vidareutveckling av teknisk plattform och öppna data mängder			
Delsumma:	480 000 kr /år				
Projektkostnader					
- Systemutvecklingskostnader	400 000 kr	Systemutvecklingskostnader för att utveckla och publicera öppna data mängder			
- Köp av tjänst hos leverantör	300 000 kr	Utvecklings-/anpassningskostnader av leverantörers verksamhetssystem			
- Konsultkostnader	500 000 kr	Ex. projektledningskostnader, anlitande av experter, tillhandahållande av task force			
Delsumma:	1 200 000 kr /år				
Totalt:	3 004 000 kr /år				
Etableringskostnader					
- Kompletterande förstudier/utredningar	200 000 kr	Djupare förstudier & utredningar som behöver genomföras inför en etablering; ex. teknisk plattform, samverkansformer, affärsmodell			
- Informations och kommunikationskostnader	50 000 kr	Genomförande av informations-/kommunikations-/utbildningsinsatser mm.			
- Installationskostnader	200 000 kr	Installation av den tekniska plattformen, systemutveckling, konsultkostnader			
Totalt:	450 000 kr	Engångskostnad, år 1			

6.4 Förslag till finansieringsmodell

Förslaget är att tidigare vedertagna finansieringsmodeller tillämpas för att fördela kostnaderna för att bedriva en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Hur finansieringsmodellen ska se ut i detalj för en öppna data-samverkan i Västra Götalands län, behöver diskuteras vidare under Q1 2019 för att hitta den mesta lämpliga formen.

6.5 Plan för etablering

Ett utkast på en plan för etablering av en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län, har arbetats fram.

I stora drag omfattar planen följande aktiviteter:

- Fastställa finansieringsmodell
- Rekrytera och tillsätt samordnaren
- Rekrytera och tillsätt övriga roller
- Etablera arbetsgrupp med experter
- Genomföra information-, kommunikation- och utbildningsaktiviteter
- Införa en teknisk plattform
 - Fortsatt utredning av teknisk lösning
 - Installera teknisk plattform
 - Etablera förvaltning och utveckling av teknisk plattform
- Etablera och bedriva regionalt samverkansforum
- Etablera och bedriva nationell samverkan
- Genomför projekt; identifiera lämpliga gemensamma öppna data-mängder och tillgängliggör dessa.

Bedömningen är att en etablering, enligt aktivitetslistan, tar cirka 6 månader att genomföra vilket visualiseras i grafiken nedan. Därefter genomförs löpande verksamheten med att utveckla och tillgängliggöra öppna data. Arbetshypotesen och strategin föreslås vara att kommunala och regionala verksamheter, successivt medverkar i det regionala öppna data-samarbetet, i takt med att de är redo.

6.6 SWOT och riskanalys

Inom ramen för förstudien har en SWOT- och riskanalys genomförts. Frågeställningen som analyserats är: - ”Är det möjligt att skapa EN gemensam struktur för att arbeta med öppna data i Västra Götalands län?”

I grafiken nedan redovisas resultatet av SWOT-analysen.

De hot och svagheter som redovisas har riskanalyserats; sannolikhet och konsekvens. En övergripande åtgärdsplan har arbetats fram för samtliga hot. Förstudiens bedömning är att svagheter som identifierats kommer åtgärdas av sig själva om beslut fattas om att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län. Inget av de identifierade hoten bedöms vara av sådan riskklass⁸ att en gemensam samordning äventyras.

Istället är bedömningen att förutsättningarna för att etablera en gemensam samordning för utveckling och tillgängliggörande av öppna data i Västra Götalands län är goda. De styrkor och möjligheter som redovisas är starka incitament för att etablera en gemensam samordning inom öppna data.

Riskanalysen har bilagts denna rapport (bilaga 2).

Bild 16 – Resultat av genomförd SWOT-analys

Styrkor - Västra Götalands län tar ett helhetsperspektiv med en central, regional hantering av öppna data-området - Tillgängliggörande av öppna data är en insats i den regionala digitala agendan (beslutad i RS 2015) - Det finns en tydlig koppling till AI-satsningen i Göteborg (och i Sverige) - Det finns redan forum i länet med kommunerna, exempelvis digitaliseringsrådet, kommunalförbunden, SITIV som kan användas för att bedriva arbetet (förankring och beslut) - Göteborg, Skövde och Västtrafik har redan verktyg och kunskap som kan tillämpas - Stort intresse och stöd från statliga myndigheter (DIGG, Näringsdepartementet) - Visionen ”En offentlig sektor” följs	Svagheter - Alltför ofta är datakvaliteten låg i våra källsystem - Det är svårt att nå ut med information till kommunala och regionala verksamheter - Många aktörer som ska samordnas och samsas - Låg kunskap om vad öppna data är. Öppna data anses inte vara en verksamhetsfråga, det är svårt att förstå nyttan och hur den ska tillämpas - Nyttan effektueras oftast inte i den egna verksamheten - Det finns idag en stor avsaknad av standarder för hur öppen data ska specificeras
Möjligheter - Det skapas förutsättningar för kommunala och regionala verksamheter att snabbt och kostnadseffektivt komma igång med att tillgängliggöra öppna data - Öppna data leder till oanade möjligheter. - Många aktörer som driver utvecklingen tillsammans - Intern rekrytering kan medföra att vi lättare kan behålla kunskapen samt snabbare få resurser på plats - En förutsättning för att uppnå ökad innovationsförmåga (datadriven innovation) och ökad tillväxt (nya tjänster) - Kan leda till ökad intern effektivitet och kvalitetsuppföljning. - Kan leda till ökad transparens och demokrati	Hot - Att politiken inte står bakom satsningen, det saknas idag politiska beslut om en samverkan - Dålig kunskap om nyttan för användning av öppna data som gör att det inte prioriteras - Införandet av framtidens vårdinformationsmiljö och liknande prioriterade insatser kan hämma utvecklingen. Öppna data har lägre prioritering. - Tröga processer och byråkrati kan leda till att utvecklingen och tilltron till samverkan hämmas - Kan leda till ökad exponering av data och informations-strukturer som kan medföra ökad risk för attacker, sabotage, etc. (om ej rätt hanterat) - Finansiering och finansieringsmodell för en samverkan kan inte nå enighet.

⁸ Dvs. även om konsekvensen är stor är sannolikheten låg att hotet inträffar.

7 Bilagor

Bilaga 1: Resultat av genomförd enkät om öppna data i Västra Götalands län.

Bilaga 2: Resultat av genomförd SWOT- och riskanalys i Västra Götalands län.

8 Källor

Statskontoret: Den offentliga förvaltningens arbete med att tillgängliggöra offentlig information (2018:2), 9 januari 2018.

OECD: OECD Open Government Data Report, Executive Summary, 27 september 2018.

OECD: Digital Government Review of Sweden, oktober 2018.

OECD: Recommendation on Digital Government Strategies, 15 juli 2014

Gartner för regeringskansliet: Öppna data och datadriven innovation. Projekt: 330048659

Internetstiftelsen: Öppna data – guide för beslutsfattare. Mars 2017.

Västkom/GU: Öppna data i Västra Götaland. 2017.

Göteborgs stad: Checklista för verksamheter och publicering av öppna data, 2017-01-13

SOU 2017:114: Reboot – Omstart av den digitala förvaltningen.

Peter Ericsson: Digitaliseringsminister, För ett hållbart digitaliserat Sverige. 2017-05-18

Sambruk: Vägledning för framtagande av produktspecifikationer för öppna data. 2016-09-30.

Sambruk: Öppna data skulle spara mycket pengar för kommunerna vid enkätsvar.

9 Deltagarna i arbetet

Fredrik Eriksson, utredare, Knowit

Tore Johnsson, Regional digitaliseringskoordinator VG-län, Västra Götalandsregionen

Karl Fors, Länssamordnare, Västkom

Lars Lindsköld, avdelning för vårdens digitalisering, VGR

Magnus Nilsson, GIS-ansvarig och ansvarar för testlicens Entryscape, VGR

Fredrik Nilströmer, Borås Stad, Digitaliseringsstrateg

Ann-Charlotte Klarén, eSamordnare Skaraborgs kommunalförbund.

Kenny Stolpe, avd för digitala medier, VGR

Evelyn Stolfer, Metadata processledare, VGR IT

Lotta Bystedt, metadata expert, VGR IT

Kim Lannto, Webbstrateg, Göteborgs Stad

Eric Åkerlund, regional bredbandskoordinator, dokumentgranskare
